



Vi kan ikke telle penger hele tiden

Taler
Kristin Halvorsen

Dato
6 mars 2003

Sted
Tromsø

1 I et innslag i Dagsrevyen søndag den 26.januar hadde Åsne Seierstad intervjuet ei lita jente i Bagdad, Shaima Jabbar. Hun grudde seg til krigen. Moren fortalte at hun strevde med å sove om natta og var redd. Da denne 6åringen skulle fortelle hva hun var redd for sa hun:

5 -Når de bomber oss kommer det masse varm luft, og man kan brenne opp. Og vi får sand i øynene, så vi kan ikke se. Selv om jeg prøver å gni sanden ut av øynene, går det ikke. Så man blir blind eller dør.

10 Storm i et ørkenland er sand som pisker og sand i øynene. Antagelig noe av det verste denne lille jenta har opplevd i sitt korte liv. At krig kan være enda verre en det verste man har opplevd er ufattelig.

Krig er sjansespill med menneskers liv.

15 Noen vil rammes direkte av de militære aksjonene. Langt flere kan rammes indirekte: Irak kan rammes av hungersnød. Det skal ikke mye til før elektrisitetsforsyningen bryter sammen. Det har store konsekvenser når gradestokken kryper opp mot 50 grader celsius i skyggen på sommerstid.

20 Mangelen på reint vann er allerede et stort problem og verre kan det blir. Krig er faktisk å ødelegge og å ta livet av folk. Derfor kan det aldri være annet enn absolutt siste utvei. Men en krig kan også være over på kort tid - og med mindre lidelser enn fryktet. Det er det vi ikke vet.

25 Hva er alternativet blir vi spurt. Men, vi kan ikke ha en verdensorden der de som ikke vil true ethvert diktatur, enhver despot med krig - er uten svar. Vi kan ikke gjøre krig til regelen - og alternativene til unntaket. Det er de som vil true med krig og som støtter krig som må begrunne hvorfor krig er nødvendig og legitimt

- og at alternativene er verre. Det er ikke TV-spill vi snakker om. Dette er alvor.

USA har gått til mange urettferdige kriger. Jeg trenger ikke å minne denne
forsamlingen på det. Men USA har også latt være å gå til krig i mange spente
35 situasjoner. De har valgt alternativet. De har valgt oppdemmning (eller
containment, som det heter på engelsk), de har valgt diplomatiske løsninger og
forebygging.

Under hele den kalde krigen var USAs strategi overfor Sovjetunionen trusler om
40 førstebruk av atomvåpen og avskrekking og å holde kommunistene i sjakk for å
hindre dem i å gå til angrep først. Men man gjennomførte ikke angrep. Ingen
amerikansk president mente på alvor at krig mot hovedfienden kunne
gjennomføres så lenge alternativet fantes - nemlig å la være!

45 Da England og Frankrike sammen med Israel invaderte områdene rundt Suez-
kanalen i 1956 var det gamle general Eisenhower som tvang dem tilbake og
avsto fra å invadere Egypt. Er det noen som i ettertid kan si at Eisenhower ikke
hadde noe alternativ da han valgte FN-sporet; fordømmelse av England og
Frakrike, forhandlinger og endelig tilbaketrekking - i stede for en omfattende
50 krig og å innsette et lyderike i Egypt?

I 1980 - mens Khomeini oppildnet fundamentalister i hele den muslimske
verden, og over 50 amerikanske statsborgere ble holdt som gisler i Theheran i
444 døgn - kom selv Reagan til den konklusjonen at amerikansk invasjon ikke
55 var alternativet! Gislene ble løslatt etter forhandlinger med Algerie som mekler.
I dag er Iran på vei inn i det gode selskap igjen.

På 80-tallet var det Libya som truet og som faktisk og bevist hadde kontakter
med internasjonale terrorister. Det var skuddvekslinger mellom amerikanske og
60 libyske fly. USA aksjonerte mot Libyske mål, men en invasjon ble ikke valgt.
Reagan sørget for å holde Libya i sjakk så de ikke kunne gjøre mye skade, han
innsatte ikke et lyderike. Det var da ingen som raljerte med Reagan fordi han
ikke hadde noe alternativ!

65 Hvem kan oppsummere historien sånn at:

-Når haukene vant over duene - som i Chile,

70 -når krig ble valgt framfor forhandlinger - som i Vietnam

-når man innsatte amerikanske lyderiker fram for å holde diktaturer under press og i sjakk sånn at de ikke kunneskade andre Ja da lykkes USA?

75 Det finnes noen få eksempler på at kriger har vart kortere enn det krigsherrene planla. Men eksemplene er mange på at kampene har tatt lengre tid enn de som startet dem trodde - og at de langsiktige ettervirkningene har krevd innsats i mange ti-år:

80 - McNamara regnet med et kort eventyr da han startet Vietnamkrigen.

-Sovjetunionen var på et kort ryddeoppdrag i Afghanistan da de invaderte jula 1979 - og trodde de ville være utetil sommeren.

85 Historien om Saddam Hussein og Irak er også historien om vestens dobbeltmoral. Det er ikke nytt at Saddam Hussein er en grusom despot og diktator. Det nye er at han ikke lenger er vestens despot og diktator:

90 -Mens krigen mellom Irak og Iran var under opptrapping, fant Ronald Reagan ut at det var på tide å etablere et godt forhold til Irak. Han sendte Rumsfeldt til Saddam Hussein på julevisitt i desember 1983. Med seg hadde Rumsfeldt et håndskrevet brev fra presidenten. Rumsfeldt var dermed den høyeste rangerte USA-representanten som hadde besøkt Irak på 6 år. Han møtte Saddam Hussein og hadde vennlige samtaler med han.

95

-I mars var han tilbake og hadde samtaler med utenriksminister Aziz. Samme dag fikk FN melding om at Irak hadde brukt sennepsgass mot Iranske soldater. USAs protester var forsiktige og det ble ikke lagt noen demper på bestrebelsene på å opprette diplomatiske forbindelser. Tvert imot ble forholdet så hjertelig at 100 USA selger Saddam Hussein 70 helikoptere i 1984. Disse regner amerikanske etterretningskilder med at ble brukt da Saddam Hussein gasset egen kurdisk befolkning i Halabja i 1988.

105 -Det amerikanske handelsdepartementet godkjente eksportlisenser for varer som kunne brukes til biologiske våpen helt fram til den samme dagen som Gulfkrigen begynte i 1991 - og et halvt år etter invasjonene i Kuwait. En lang rekke amerikanske selskaper var inntil 1991 leverandører av teknologi for

110 kjemiske, biologiske og nukleære våpen og rakettteknologi til Irak. De solgte
miltbrannbasiller (antrax) og bakterier som angriper lunger, hjerne, ryggrad og
hjerte og amerikansk etterretning utvekslet informasjon til Irak under hele
krigen mot Iran.

115 - Daily Telegraph avslørte i 1998 at det var eksportert betydelige mengder
bakteriekulturer fra Storbritannia og at dette skal ha foregått helt fram til 1996.

-Frankrike solgte en kjernereaktor til Irak som var i ferd med å bli ladet med
fransk atombrensel da den gikk opp i røyk etter et israelsk angrep i 1981.

120 Først rustet altså vesten Saddam Hussein til tennene og gjorde han istand til å gå
til krig både mot Iran, Kuwait og egen kurderbefolkning. SV har aldri vært i tvil
om hva slags regime Saddam leder. SV har alltid støttet kurderenes kamp for
nasjonale rettigheter. Saddam har massakrert titusner av kurdere og brukt
giftgass mot uskyldige landsbybeboere i Halabja i 1988. Saddam leder et brutalt
125 diktatur der forsvinninger, drap og tortur er dagens orden. 18 juli 1979
presiderte Saddam personlig over et møte med 400 ledere fra Baath-partiet og
regionale revolusjonsråd. Under møtet ble den ene påståtte motstanderen av
Saddam etter den andre angitt og ført ut, mens Saddam ropte "kom dere ut".
Sikkerhetsfolkene førte de fordømte ut. Ingen av dem er seinere sett igjen.
130 Møtet er filmet og vist på tv. Alle som ville vite, kunne vite. SV var imot Saddam
også da Carl i Hagen ville selge våpen til han.

Nå er han imidlertid en mye mindre trussel mot sine nabostater enn han noen
sinne har vært. Hæren hans er en tredjedel av tidligere. Han er under konstant
135 overvåkning av utenlandsk etterretning og satelitter. Men han kan ikke foreta
seg noe som truer andre land uten å bli oppdaget og stoppet.

Ikke engang de Iraks nærmeste naboer tror at det er noen umiddelbar fare for
angrep. Tyrkia takker nei til å være base for USAs angrep - til tross for enorme
140 bestiktelser.

Krig mot Irak er å ta sjansen på store sivile tap. Konsekvensene kan være enorme
for folk som er hardt prøvet gjennom sanksjoner fra tidligere.

145 Krig er gambling med rekruttering til terror. Ingen tror lenger at USA sloss på
vegne av andre enn seg sjøl og egne interesser:

150 Krig kan føre til ny atomopprustning. Hva er forskjellen på Irak og Nord-Korea? Bortsett fra olja og beliggenheten? Nord-Korea er ikke noe mindre grusomt diktatur - men de har atomvåpen. Irak har ikke. Dette blir et signal til mange land i verden om å skaffe seg atomvåpen. Det er det eneste som kan sikre deg mot angrep fra USA.

155 Krig er så vanvittig dyrt. Forberedelsene til krig har allerede kostet enormt. Gjennomføringen av en krig blir enda dyrere. Å innsette et USA vennlig regime og å støtte opp under det koster ekstra i mange år. Hva kunne vi ikke ha gjort for alle de milliardene for å sikre et alternativ til krig? I Afghanistan sitter milliardene til krigføring løst - til å bygge opp det sivile samfunnet etterpå for å hindre ny krig går det mye treigere. Til og med Norge - som er en humanitær stormakt i festtaler - har så langt brukt dobbelt så mye på F-16 fly og spesialstyrker - som på humanitær bistand! Vi kan ikke lage en verdensorden som håndterer krig som en omskrevet shampo-reklame: Bomb and go!

165 Hjelpeorganisasjonene fortviler når det gjelder beredskapen i Irak. Støtten fra regjeringa så langt står ikke i noe forhold til hva behovene kan komme til å bli. Og begrunnelsen er enda verre: Vi kan ikke trappe opp forberedelsene til krig - det kan tilspisse situasjonen!

170 Krig kan føre til lidelse og ustabilitet i mange regioner. En svært høy oljepris rammer mange fattige land svært hardt og forsterke andre konflikter andre steder - selv om vi blir rike på kort sikt.

175 Krig er i strid med FN-pakten og kan undergrave folkeretten. Så langt har FN bare godtatt maktbruk i prekære situasjoner for å hindre folkemord og humanitære kriser - eller i selvforsvar. Hvis FN lar seg presse til å legitimere krig for å skifte regimer - den ene gangen utfra USAs interesser - så blir kanskje neste gang utfra Russlands interesser - og deretter står Kina for tur - det kan bli haukenes tiår med krig på omgang - kompiskrig! Da fossror verden bort fra en internasjonal rettsorden og over til "den sterkestes rett" satt i system. Det vil alle små land tape på.

Alternativet til krig er oppdemming, forebygging og å sloss for demokrati og menneskerettigheter.

Alternativet til krig er for det første å lære av tidligere feil. Alternativet til krig er å tenke og handle langsiktig: Man bevæpner ikke tilfeldige udemokratiske krefter fordi de kan være nyttige i en konflikt - og risikerer at de snur seg mot oss eller andre med våre egne våpen i den neste.

Alternativet til krig er ikke å alliere seg med ett diktatur for å bekjempe et annet. Alternativet til krig er å investere i demokrati og å være tydelige på egne verdier - å ikke se mellom fingrene på grove brudd på menneskerettigheter i Saudi-Arabia og andre land fordi de tjener våre økonomiske, strategiske og kortsiktige interesser.

Alternativet til krig er å tenke forebyggende. Det er for seint når det smeller. Da finnes bare dårlige løsninger. Vi burde ha fokus i dag på de konfliktene som kan bli til krig om ti år. De som CNN aldri sender fra før det smeller. Og hvis vi lykkes kommer de heller aldri dit. Verden kan ikke skryte av mange vellykkede sanksjoner overfor diktaturer. I Irak har de styrket - ikke svekket Saddam Hussein. Vi må lage sanksjoner med skreddersøm mot regimene og ikke mot sivilbefolkningen. For øvrig må vi satse på kontakt og handel. Det kan støtte opp om utvikling av demokratiet.

Alternativet til krig er å styrke en demokratisk opposisjon og alternativene til en diktator.

Alternativet til krig er å begrense aksjonsradiusen til den aggressive part å demme opp mot dem. I Saddam Husseins tilfelle er det allerede gjort. Han sitter i landarrest. Hvis han er en trussel mot andre vet han at han blir sett og stoppet. I realiteten er han ikke noen trussel mot sine naboer. Men han trives godt med at Bush lurert resten av verden til å tro at han har det.

I Midt-Østen gjennomskues Bush sine stadige endringer i argumenter for å begrunne en krig mot Irak som kolonialisme. Det tas ikke nådig opp at USA snakker som om de vil rekonstruere hele området - og til slutt bidra til å løse palestinerenes håpløse situasjon.

Hvis det er en ting man kan gjøre for å hindre rekruttering til terror - så er det å finne en rettferdig fred for det palestinske folk.

Hvis det er en ting man kan gjøre for å vise respekt for muslimer verden over så

er det å fordømme Israels okkupasjon av palestinske områder.

Hvis det er en ting man kan gjøre for å gi muslimsk ungdom håpet om en bedre framtid - så er det å starte med å gi de palestinske ungdommene håp.

230

I fjor på denne tida var vi en liten delegasjon fra SV som reiste til Israel og Palestina. Vi så håpløsheten blant palestinere på nært hold. Vi kjente på den redselen som israelene føler når de nærmer seg et område med mye folk og et mulig mål for selvmordsbombere. Det er vanskelig å se at det finnes en vei ut:

235

Kan man bygge en fredelig framtid når så mange mennesker har så mange opplevelser av fornedring og undertrykking?

240

-Hvis du nærmest daglig trakasseres på check-points. Stoppes, holdes igjen - selv hvis du har veer og er på vei til fødestua i ambulanse. Hvis du mister barnet ditt, mens sykehuset er 2 km unna og du kan se det, men du hindres i å komme dit? Blir det fred av sånt?

245

-I Betlehem traff vi en unggutt fra en flyktningleir. Han var på alder med min egen sønn. Han var gipset og plastret sammen. Han var beskyttet fra lufta av et israelsk helikopter på jakt etter selvmordsbombere. Han var hel-dig. Kameraten hans var skutt og drept. Blir det fred av sånt?

250

- Vi traff den palestinske politikerens Sala'h Tamari som sa: Vi har ikke mye autoritet når vi maner ungdommen til ikke-vold. De ser at det ikke hjelper. De ser at vi ikke har noe håp. En mann kan legge press på Sharon politisk og økonomisk. Han heter Bush. I hele Midt-Østen gjennomskues dobbeltmoralen og forskjellsbehandlingen. Hussein får sympati som han ikke fortjener. Alle spør seg: Hvorfor kan Israel ture fram uten konsekvenser - mens et muslimsk land trues med krig?

255

260

På fjerde forsøk lykkes det Lula en tidligere skopusser, industriarbeider og fagforeningskjempe fra et SV-lignende parti å vinne presidentvalget i Brasil. I kamp mot sterke krefter, mot mediene makt, mot elitens vilje, mot konsernernes ønske. Han vant!

Brasil er et rikt og frodig land med enorme forskjeller. En prosent av befolkningen eier over halvparten av all jord. I Rio de Janeiro bor en tredjedel av

265 befolkningen i favelaene - slumstrøk som nesten uten unntak kontrolleres av
narko-mafia og der politiet ikke slipper inn. Småunger rekrutteres inn i
narkotrafikken. Det drepes 500 mennesker bare i Rio hver måned. Nå har Lula
måttet sette inn militærpoliti for å gi folk trygghet under karnevalet.
Narkobaroner har startet bombeaksjoner mot busser og forsamlingssteder.

270 Når jeg synes at meningsmålingene stiger vel raskt og kjenner at kravene til oss
øker fra mange kanter - da tenker jeg bare på president Lula. Han leder et land
med enorme ressurser, med enorm utenlandsgjeld, med enorm fattigdom - med
enorme forskjeller mellom folk og skal gjøre en jobb under et gigantisk
275 forventningspress! Han skal balansere mellom rettferdige krav fra 51 millioner
fattige på den ene siden og Pengefondet og aksjespekulanter på den andre siden.

President Lula har satt seg ett stort mål: Null Sult! Hvis alle brasilianere kan
280 spise frokost, formiddagsmat og middag hver dag når jeg gir meg som president
- da har jeg oppfylt min oppgave i livet. Sier Lula. Og inviterer alle brasilianere
til å være med.

Hva er Bondeviks store mål? Det er vel hans hovedproblem for tiden. Han har
285 ingen store mål og ikke noe viktig prosjekt. Det måtte være handlingsreglen?
Hva oppnådde du i din regjeringstid. Jeg fikk satt ned skattene som Høyre
hadde lovet, for øvrig holdt vi handlingsreglen!

290 Vi er et av verdens rikeste land.
Vi har verdens beste utgangspunkt:

- Vi har en liten og oversiktlig befolkning, med forholdsvis små forskjeller
295 mellom folk.

- Vi har penger på bok.

- Vi har massevis av kunnskap og kompetanse - både praktisk og teoretisk.

300 - Vi har enorme havområder som vi rår over og forvalter på vegne av mange -
fulle av fisk, men med plass nok til større fisk og mer fisk.

305 - Vi har nesten ikke vindmøller - selv om det blåser hele tiden de fleste steder.

- Vi har spisskompetanse på solenergi - og tusenvis av mulige, nye arbeidsplasser.

310 - Vi har levende bygder der svenskene bare har skau.

- Vi har hyggelige og oversiktelige byer med mindre kriminalitet enn de fleste andre.

315 Vi har ikke lov til å la være å sette oss store mål!

I begynnelsen av forrige århundre fikk folk elektrisk strøm. Til Tromsø kom strømmen i 1913. I Morgenbladet våren 1914 sa ordfører Arnold Holmboe følgende: "Lysverket omfattes av alle med stor Interesse og Glæde. Mørketiden
320 er næsten jaget paa Dør - Nat som Dag straalers Byen i rik Belysning."

I mellom krigstiden - uten et snev av oljefond bekjempet man arbeidsløsheten ved å sette i gang viktige prosjekter som gav jobb til ledige hender: I Tromsø ble det bl.a. Kysthospital - i Oslo ble det Rådhuset og Vigelandspark.

325

Under gjenreisinga etter krigen dro 45.000 finnmarkinger hjem igjen, mot myndighetenes vilje for å bygge opp hus og hjem!

I SV kan vi nå et nytt mål: Først i kommunevalget. Vi kan vinne valget i mange
330 kommuner. Vi kan få ordførere, vi kan få makt og inflytelse.

Neste Stortingsvalg kan vi få stor oppslutning og få nasjonalt ansvar for første gang. Men vi svever ikke dit. Velgere må vinnes hver dag. Og ikke bare skal vi vinne valget - vi skal gjøre oss tilliten verdig og vinne igjen.

335

Det er hardt arbeid. Det krever at vi setter oss store mål, og har et viktig prosjekt som mange mennesker gjerne vil være med på.

Hvilken jobb kan SV gjøre - og hva er vi gode på?

340

-Da vi subba sperregrensa ved valget i 1997 men redda oss inn på Stortinget med

345 en liten og oversiktlig gruppe, så bestemte vi oss for å jobbe med det vi synes er viktig sjøl. Det er fristende i politikken å henfalle til å kjeft på andres utilstrekkelighet, men ikke presentere noe viktig sjøl. Engasjement smitter.

- Vi bestemte oss for å være konstruktive, høre etter hva folk sa enten det var velgere eller politiske motstandere, bidra til løsninger.

350 - Nå er vi klare på at vi ønsket resultater.

- Nå samarbeider vi bra.

355 - Vi hviler oss ikke i gammel suksess. Velgerne har krav på at vi står på hver dag.

- Vi har den yngste stortingsgruppa noen gang i historien, vi jobber bra, vi står ikke tilbake for noen.

- Partikontoret har inntatt Karl Johan.

360

- Fra å spille på misnøye til å mobilisere rundt løsninger.

SV har gjort en liten variant av hva vi må gjøre som nasjon. Vi har så langt klart en viktig utfordring: Vi er 8.000 medlemmer. Vi representerer 316.000 velgere.

365 Vi har klart å utvikle politikk i åpenhet og i dialog med dem. Nå skal vi bryne oss igjen!

Alle kan se at SV har en stor utfordring i EU-spørsmålet. Partiets ledelse, de fleste av våre tillitsvalgte og medlemmer er imot norsk medlemskap i EU. Blant
370 velgerne våre er mange for norsk EU-medlemskap eller i tvil om hvordan de skal konkludere i neste folkeavstemming. Det betyr at mange av våre velgere ikke legger størst vekt på SVs EU-standpunkt når de velger parti. De synes antakelig at det trengs ei sterk venstreside uansett - innenfor eller utenfor EU.

375

Jeg har tenkt mye på hvordan vi skal løse dette. Det er ikke aktuelt å "ta en Carl"

- nemlig å dilte etter meningsmålingene og å foreta stadige politiske

snuoperasjoner. Jeg har ingen tro på å late som om - eller gjøre noe på lissom

380 som ikke er sant. Vi må være ærlige og stå for det vi mener er riktig. Vi har ikke

høy oppslutning på meningsmålingene nå fordi vi er utydelige. Tvert imot! Det er ikke partiets standpunkt i EU-saken som vil være vår utfordring når EU-saken spisser seg på nytt. Men tonen og respekten man blir møtt med blir svært viktig.

385

SV vil være det partiet som vil ha størst mulighet til å påvirke utfallet av neste EU-avstemming. Vi er på talefot med flere hundre tusen velgere som er i tvil eller for norsk EU-medlemsskap. De kan avgjøre utfallet neste gang. Med en respektfull tone og gode argumenter kan vi overbevise mange.

390

Pressen mener at testen på om det er rom for ja-folk eller tvilere i SV er at det sitter ja-folk i sentrale posisjoner i partiet. Jeg må fortelle dem et par ting om SVere:

395

De som er i tvil kommer til å være det helt fram til en eventuell ny folkeavstemming kommer opp. Hvorfor skulle de konkludere nå når en ny folkeavstemming kanskje kan komme i 2005, kanskje i 2008 eller 2013 - eller kan skje aldri?

400

Blant dem som er i tvil og heller mot ja - er det få som gløder for norsk EU-medlemsskap og mener dette er deres viktigste politiske prosjekt. Inge Myrvoll er en god representant for dem. Han varslet årsmøtet i Nordland om sitt syn - og ble gjenvalgt. Og når jeg spør hvordan han har tenkt å jobbe framover så sier han: Nei jeg har ikke tenkt å lære meg alle direktiver og styr som EU driver med og sloss for ja-standpunkter i SV. Hvis jeg ender på ja-standpunkt neste gang så er det fordi vi like gjerne kan ta med oss litt stemmerett hvis vi uansett skal dilte etter Brussel. Jeg er ikke noen glødende tilhenger av EU. Jeg vil jobbe med lokalpolitikk, næringspolitikk og bli ordfører i Mo i Rana jeg!!

405

410

Hvis vi både skal være et sterkt SV med stor oppslutning - og gjøre vår del av jobben når neste EU-kamp kommer så krever det litt av noen og hver av oss. VI må speilvende det AP klarte i forrige EU-kamp: Klare på hva som var flertallets syn - med rom og romslighet for et mindretall.

415

-Det krever at partilederen og de som snakker på vegne av partiet - snakker på vegne av flertallet -Det krever at vi som representerer flertallet og er imot norsk EU-medlemsskap ikke dunker paroler i hodet på dem som er i tvil. Hvis det er
425 noe som skulle få for eksempel Heidi Grande Røys til å bli EU-tilhenger så må det jo være å få beskjed om at hun er dum og tar feil og at vi ikke spør om hva hun er i tvil om for å gi gode svar.

-Det krever av de som er for at de forstår at flertallet i partiet har rett til å
430 forvente at flertallets syn er partietssyn. Alle har rett til å si sitt syn når vi skal vedta nytt arbeidsprogram. Og når neste landsmøte har vedtatt et nytt program er det selvsagt det som gjelder. Så har selvsagt mindretallet rett til å delta i alle debatter de ønsker i et åpent og demokratisk samfunn.

435 Mine egne viktigste argumenter for å være imot norsk EU-medlemsskap er:

EU er en konstruksjon uten legitimitet og oppslutning i egen befolkning. Ved forrige valg til europaparlamentet var det 12% av velgerne i Liverpool som deltok. 88% lot være. De synes ikke valget dreide seg om dem og deres hverdag.

440 Jeg har blitt mer og mer opptatt av at et velfungerende demokrati krever nærhet og tillit mellom dem som er valgt og de som velges. I Norge er det kortere avstand enn de fleste andre steder. Velgerne når lettere fram til oss. De vet at de fleste av oss ikke er helt fjerne fra deres hverdag.

445 Hierarkiske politiske konstruksjoner, der de styrende ikke har et klart mandat og klar oppslutning fra velgerne er feil vei og gå og kan være en farlig utvikling.

Hvis Norge innfører EURO må vi følge den økonomiske politikken som passer
450 for gjennomsnittet av alle EU-land. Men 25 land og mange regioner støpes dårlig i en form. Norges konjunkturer er i utakt med de fleste EU-land p.g.a. vår store eksport av olje og gass. Det gjør det vanskeligere å bekjempe arbeidsløshet i Norge hvis vi blir tvunget til å føre en politikk som passer gjennomsnittet i EU men ikke oss. Selv Tyskland har nå problemer med å bekjempe arbeidsløsheten
455 fordi det er press i økonomien i Spania og Italia. Å støpe hele Europa i en form er i tillegg lite fleksibelt, gir lite rom for skreddersøm i en tid hvor det er opplagt at fleksible løsninger, samarbeid i nettverk konkurrerer ut gammeldagse og stive hierarkier.

At Norge ikke lenger skal kunne bruke differensiert arbeidsgiveravgift som et virkemiddel i distrikts og næringspolitikken er ett svært avslørende eksempel. Dette har vært et viktig virkemiddel for å sikre bosetting i hele landet og for å
 465 sikre næringsutvikling og ressursforvaltning. Å tvinges til å innføre et mindre treffsikkert og mer byråkratisk system er å gå helt feil vei!

Mange ønsker seg en kraftig motmakt til USA og Bush. Verden blir et farlig sted
 470 hvis det er en supermakt som tar seg til rette, og resten dilter etter. Mange av oss har sett hvor viktig det er for det spillerommet som FN og Blix har hatt så langt at Frankrike og Tyskland har gått imot krig mot Irak og stått opp mot USA og Storbritannia. Og det er vel nettopp poenget. EU har ingen felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. De er delt. Og hadde vi sendt Petersen til Brussel ville det
 475 styrket støtten til USA ikke alternativet til krig.

Norge er et lite land - enten vi er innenfor eller utenfor EU. Når jeg hører enkelte ja-folk snakke, så virker det som om vi er på størrelse med Frankrike hvis
 480 vi blir medlemmer - og med Lichtenstein hvis vi står utenfor. Men sannheten er vel at Norges størrelse ikke forandres om vi står utenfor eller innenfor. Vi er et lite land i verden som kan gjøre en liten jobb - men kanskje litt større enn oss sjøl hvis vi ikke først må samordne oss med EU. For når EU har overtatt myndighet på et saksfelt, er det EU-kommisjonen som representerer landene på disse
 485 feltene.

Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnsen skjønnte det da hun var i Johannesburg. Da sa hun at:

490 "Akkurat nå er jeg veldig glad for at jeg ikke er med i EU. Da hadde det vært helt umulig å spille den rollen vi har gjort i disse forhandlingene." (Dagsavisen 3.9.02)

495 Tilhengere av Norsk EU-medlemsskap må ikke tro at det er en enkel sak å vinne tredje EU-runde. Det kan bli en større utfordring for AP enn forrige valgkamp. En EU-kamp der de skal sloss side om side med Høyre kan gjøre det vanskeligere

500 å sloss for det sentrum venstresamarbeidet som vi vet av dagens
meningsmålinger er innenfor rekkevidde.

Hva må være Norges mål?

Vi må klare det ingen andre land klarer - når vi har verdens beste utgangspunkt!
505 Vi må være det landet der alle får være med på noe som er viktig! Der alle trengs!
Vi skal gjøre det alle vet vi må gjøre - men ingen helt har fått til!
Hvis ikke vi skal klare det - hvem skal klare det da?
Vi må være et eksempel for oss sjøl og andre!

510

Da jeg skulle oppsummere valgseieren sist sa jeg til pressen at vi lykkes fordi vi
sloss for skole og barn og unge.

515 Da fikk jeg en mail fra en velger som sa jeg måtte slutte å tro vi hadde vunnet
p.g.a. en enkeltsak. - Det lå jo et svært viktig verdibudskap i bunn når dere sloss
for barn og unge, skrev han. Dere sloss jo for fellesskap og det som er viktigst for
framtida. De så vi da godt!

520

SVer altså gode på barn og unge. Vi er gode på å være tydelige og engasjerte. Vi
er gode på å sloss for rettferdighet - nasjonalt og internasjonalt. Og freden har vi
sloss for fra vi ble født!

Vi har altså litt av hvert å bidra med til fellesskapet!

525

Samfunnets idealer - må være de idealene vi oppdrar ungene våre etter!

530 -Det er ikke sann at Høyrefolk lærer ungene sine å karre til seg - mens SVere
lærer ungene sine å dele med andre. Vi vil alle at egne unger skal dele med andre
og ta ansvar for andre.

-Det er ikke sann at FrPere lærer ungene sine å slå først og spørre siden, mens
535 SVere lærer ungene sine å løsekonflikter i fred og fordragelighet. Vi vil alle at
ungene våre skal la være å mobbe og å plage andre.

540 - Det er ikke sånn at KrFere lærer ungene sine trangsyn og intoleranse for andre
belegioner, mens Svere er aleine om å være åpne og tolerante. Vi griper alle inn
overfor ungene våre hvis de presenterer vrangforestillinger om andre.

545 -Det er ikke sånn at AP-folk lærer ungene sine å rote på rommet sitt og å kaste
papir på gata, mens våre barn er dem som aldri tagger. Vi vil alle ha unger som
tar vare på verdier og rydder opp etter seg.

Faktum er at de fleste i Norge er enige om hva som er de viktigste verdiene å
bringe videre til sine egne unger.

550 Egentlig overraskende enige. Det er tufta på fellesskap, på solidaritet. På de
verdiene som Gerhardsen og Tranmæl prediket, men kanskje etter hvert med
mer respekt for at unger også er forskjellige individer. At noen må bakkes opp,
mens andre må dempes litt.

555

Vårt mål for Norge er ikke mer mystisk enn det: Vi vil ha et samfunn som
bygger på de verdiene vi vil at ungene våre skal ha. Vi vil finne den miksen av
trygghet og dristighet som gjør at alle vokser. Vi vil gå balansen mellom
560 individualisme og kollektivism som gir oss et sosialt intelligent fellesskap. Vi vil
ta imot stafettpinnen fra våre egne foreldre og bringe den videre til ungene våre.
Og det vi gir videre skal være litt bedre enn det vi sjøl fikk.

565 Hvis vi setter oss et mål: Samfunnet skal være i overenstemmelse med den
barneoppdragelsen som de fleste gir ungene sine, så skal vi få litt å holde på med!

570 Vi lærer ungene våre å dele
Alle lærer ungene sine å dele. Godteri og leker.

575 Det kan ikke ta slutt når du blir myndig. Samfunnet må jo være grunnlagt på
rettferdig fordeling. Vi kan avskaffe fattigdommen i Norge. Vi kan dele med
verden rundt oss.

Noen sier at vi må skape for å dele. Nå tror jeg det har gått opp selv for
580 næringsminister Gabrielsen at det er motsatt. I disse dager høres han nesten ut
som en sosialist:

Når styret i Norsk Hydro gir direktøren bonus og en gigantisk lønnsøkning, da
585 skjønner selv høyrefolk at de ikke kan predike moderasjon til folk flest. Samtidig
mener de at det norske kostnadsnivået er for høyt og vil ha et moderat
lønnsoppgjør. Da er fasiten at vi må dele for å skape!! Får ikke folk med på
dugnad og ekstra innsats gjennom forskjellsbehandling: Du yter - jeg nyter!!
Rettferdig fordeling og respekt for alles kunnskap viktig grunn til at vi er et rikt
590 land.

Gjør deg opp en mening - og stå for den!
Oppmuntre ungene til å ha selvstendige meninger - og å tørre å stå for dem!
595

Er Jan Petersen et eksempel til etterfølgelse?
Hva er FN-sporet? Nå er det to spor og vi skal ikke ha en mening før
sikkerhetsrådet har konkludert. Her designer Bush-rådgiverene hele midt-østen
600 på sine bakrom. Planlegger å innsette USA-vennlige regimer. Vil gå til krig uten
FN-mandat og uansett hva Irak gjør - og så klarer ikke Norge engang å manne
seg opp til å sloss for det vi mener skal være FN-sporet!

605 Noen ganger må man altså trække løyper sjøl. Og selv de minste guttene i
gjengen får respekt hvis de har meningers mot!

Norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk er i dag uten retning, mål eller mening.
610 Frustrasjonen er betydelig. Planløse omorganiseringer og sløseri i Forsvaret,
servilitet overfor USA og Bush og Regjeringens utydelig mumling rundt
dramatiske konflikter som ryster politiske systemer over alt i verden. Det blir
mer og mer meningsløst å si som en har pleid at vår sikkerhetspolitikk ligger fast
og at den er forankret i vårt NATO-medlemsskap.

Norge mangler en forsvars- og sikkerhetspolitikk tilpasset den virklighet som omgir oss i dag. Trusselen i dag er ikke russiske divisjoner. Trusselen ligger i
620 faren for terroranslag mot norske oljeinstallasjoner og gyteområder for skreien - en fare som kan øke ved at vi stadig støtter USAs ærend rundt omkring i verden. Dagens NATO er helt irrelevant i forhold til disse utfordringene.

625 Derfor har partiet nedsatt et utvalg som arbeider med analyser og forslag til en ny sikkerhetspolitikk for Norge. I det kommende århundre må sikkerhetspolitikken formes med en ny nasjonal enighet. De siste 50 år har denne politikken blitt formet fra høyresida - nå skal den formes fra SV og inn i sentrum. Nå er det de som blindt stoler på amerika - Høyre og
630 Fremskrittspartiet - som vil bli isolert.

Hvor mange ganger har jeg ikke lokket og lurt og truet med en 14is i huset. Du slipper ikke ut av mitt hus uten å kunne skikkelig husarbeid! Da holder ingen
635 damer ut med deg - og dere begynner å krangle om filleting. Hvis du skal bli lykkelig må du rydde!

Da strømkrisa satte inn, magasinene var tomme og gradestokken vippet rundt
640 minus 20, oppdaget mange mennesker i Norge flere ting:

-Det ene var at markedet velsignelse har sin begrensning og at vi er dårlig tjent med et marked som svinger sterktog uberegnelig påfører enkeltmennesker
645 overraskende regninger på mange tusen kroner i kvartalet.

-Det andre var at mange av oss sitter i ei strømfelle fordi vi varmer opp husene våre direkte med panelovner ogelektrisk strøm i stede for å utnytte strømmen både 3 og 4 ganger bedre med vannbåren oppvarming eller varmepumper. I tillegg økte interessen generelt for å satse på ny, fornybar energi.
650

Denne situasjonen var jo en enorm mulighet til å få til en gigantisk dugnad for å få folk flest til å forvalte vår unike rene vannkraft bedre og å få skikkelig fart i ny, fornybar energi. Det ville skapt nye viktige, framtidsretta og grønne

655 arbeidsplasser. Det ville satt fart i forsikning og utvikling. Et skikkelig kinderegg. Til slutt så klarte SV å få flertall for flere viktige forslag, støtteordninger til private som installerer alternativ oppvarming, m.fl. - men vi måtte lirke og lure og kronene satt som alltid langt inne.

660

Vi har et stort ansvar. Vi kan gjøre den miljøjobben som alle land vet må gjøres, men som ingen enda har klart.

Da må vi ikke være dårligere enn svenskene og danskene! Vi må gå foran å ikke dilte etter.

665

Forvalte fisken for framtida.

670 Målene med fiskeripolitikken har vært at den skal gi arbeidsplasser, danne grunnlag for bosetting, være bærekraftig - og lønnsomt. Egentlig er fiskeripolitikk en hver politikers ønskedrøm, fordi det ikke er konflikt mellom de ulike målene. Tvert i mot. De er gjensidig avhengig av hverandre. Det som er økologisk lurt - lønner seg (økonomisk).

675

Den enkleste måten å utrydde en art er å ta livet av individene før de har fått lov til å formere seg. Vi forvalter fisken vår sånn i dag. Man skulle tru at målet var å få den fortest mulig opp av havet - det lønner seg ikke*

680

Vi er altså i en situasjon hvor det er knapphet på fisk. Da blir det selvfølgelig kamp om å få lov til å utnytte denne ressursen. Så har vi kommet dit at rettigheten til å få lov å fiske, kjøpes og selges på et svart marked. Det er blodig urettferdig at en som tilfeldig og gratis har fått en aksje i folks felles eiendom skal
685 ha lov til å selge denne aksjen videre - og tjene grovt på det.

690

Det blir satt en pris på retten til å fiske - en pris som må betales. Konsekvensen er at presset på å ta ut mer fisk enn det som er forsvarlig øker, for fiskeren har et lån i banken som han må betale.

695 Vi lever i et masete reparasjonssamfunn. Som samfunn springer vi etter toget og når det aldri igjen.

Det er for lite action rundt det som er viktigst og som virker, nemlig å forebygge
700 kriser og slitasje, triste barndom mer og slitsomme arbeidsliv.

Har vi noen gang hørt om at noen har fått en pris for forebygging? EN strålende
overrekkelse og en glitrende pokal - samt bildet sitt i avisa? Ja - kanskje. Men
705 ikke ofte nok.

Det står ingen bautaer noe sted over dem som sikret skikkelig renhold i offentlig
bygg og dermed sikret trivsel og hindret slitasje.

De som tok nestenulykker på alvor, gikk igjennom alle systemer og dermed
hindret en virkelig ulykke å ramme noen.

710 De som sparte samfunnet for enorme utgifter fordi de drev et skikkelig
vedlikehold.

De som gjorde en viktig miljøjobb for å hindre utslipp i framtida.

De som hindret en krig i noen gang å oppstå har aldri fått fredsprisen! Men folk
som først startet krig for så å avslutte den har fått mange ganger.

715

Som samfunn ris vi av et husarbeidsyndrom: At svært viktige oppgaver først blir
synlige når de blir forsømt!!

720

Det burde vi være: Et forebyggingsland. Et land som bruker pengene på noe
som er viktig, morsomt og positivt

725 - før vi må bruke dem på noe som bare en nødvendig, trist og negativt!

Det er viktigere å ha en politikk som hindrer problemer i å oppstå enn å bare
reparere i etterkant. Alle skjønner at arbeidsledighet er et onde. Da kan vi ikke
tillate at den får øke - og feste seg på et høyt nivå. Derfor har SV lagt fram forslag
730 som kobler ledige hender og hoder med ledige oppgaver i samfunnet. Vi vil aldri
gi slipp på den gamle tanke i arbeiderbevegelsen: to hender ut av arbeid er

sløseri!.

735 Vi vil ikke at ungene våre skal mase på å kjøpe hele tida! Broren min ville legge om ukelønna fra fast lønn til akkord. Han ville ha betalt 50 øre for hver gang han bar ut søpla, ei krone når han ryddet rommet osv. Han fikk prøve ut systemet. I ei hel uke dreide alt seg bare om penger hjemme hos oss. Til slutt slo mamma i bordet og sa: Vi er en familie. Vi hjelper hverandre. Vi kan ikke telle
740 penger hele tiden. Og gammelt system ble gjeninnført.

Vi er et samfunn. Vi er et fellesskap. Vi kan ikke overlate alt til profitt og kommers!

745 Nå skal vi shoppe strøm og sørge for å følge nøye med på alle priser.

Nå skal vi shoppe skoleplasser og følge nøye med på alle karakterer.

Nå skal kinoen privatiseres - også nord-Europas mest vellykkede kino - Oslo
750 Kinomatografer!

Det er bare ideologi!!

Nå skal arvesølvet selges - dvs. det kommunale eierskapet til kraftverkene - for å
755 sette pengene i aksjefond med forventet høyere avkastning og mer å pløye inn i kommunekassa. Noen kommuner har gjort det utfra høyreideologi. Andre har gjort det i nød. I Larvik gikk folk i fakkeltog i høst. Aksjefondene gav ingen avkastning. Børsen går nemlig opp og ned. Og nå går det ned. Mange kommuner har altså tapt betydelige verdier. Og mistet eierskapet for alltid.

760

Nå skal bestemor på anbud!

Jeg vil ikke bli kunde i et pleie- og omsorgsmarked - der jeg må sjekke og mase for å den kvalitet det betales for. Hadde det bare ført til bedre velferd..? Men,
765 nei. Ta Risenga bo- og omsorgssenter: Det var Høyre og ISSs flaggskip - som skulle bevise hvor mye bedre det skulle gå når kommersen tok over. Men de har på ingen måte innfridd det de lovte. Tvert imot. Bemanningsplaner ble pressa, stillinger redusert - leger skriver bekymringsmeldinger. Og i kommunens egen brukerundersøkelse kom Risenga dårligst ut! De pårørende sa seg særlig
770 misfornøyd med informasjon, botilbud, personalets kompetanse og

tilgjenglighet og den hjelp beboerne får.

Jeg vil ikke utsette bestemor for økonomiske eksperimenter!

775

Men - ærlig talt! Dette verken vil jeg bruke tid på eller kan jeg bruke tid på! Jeg vil lese ei bok en gang i blant. Jeg vil ikke tenke på penger absolutt hele tida!! I et samfunn må noe gjøres felles.

780 Vi lærer ungene våre å være nysgjerrige - å ha noe å strekke seg etter

Fra 1971 til 1974 bodde jeg og foreldre og søsken i gulfstaten Qatar. Sørgelig aktuell i disse dager som USAs største flybase i Gulfen. Qatar er et sjeikdømme etter at nomadene fant olje på 30-tallet. Qatarisene er vel sørget for. De trenger
785 ikke å anstrenge seg for å tjene til livets opphold. Innvandrere gjør all jobben uten rettigheter og til luselønn hvis de ikke har utdanning og gode jobber.

En dag var den kvinnelige delen av den norske kolonien invitert til palasset til en av sjeikens 4 koner. Prinsessene hadde mottakelse. Vi hadde forventninger som
790 ikke sto noe tilbake for 1001 natt. Innfødte damer i Qatar kan nemlig ingen se til hverdags, innhyllt som de er i sorte telt med maske - den lokale varianten av burka. Med bare kvinner på besøk kunne de være uten den munduren. Vi ble så sørgelig skuffet. Prinsessene viste seg å være en gjeng svært bleke og fyldige tenåringer (det er stedets skjønnhetsideal) i ciffon kjoler i alle varianter av
795 pastell, sittende så lite prinsesseaktig som overhode mulig mens de spiste marsipan og konfekt med begge hender og var livstrette og pottesure. De kunne få alle materielle goder de pekte på, de hadde ingenting å strekke seg etter og ingen mål verken for seg selv eller andre. For meg har det blitt bildet på misnøye og stappmettsyndrom.

800

Vi skal sloss for nysgjerrigper skolen. Vi skal sloss for skolebygg. De skal skinne land og strand rundt. Men vår skolevisjon er ikke en bygningsvisjon.

Vi vil ha unger som får bruke seg sjøl. Vi vil ha unger som blir så ivrige på skolen
805 at de glemmer tida. De skal bli våte beina. De skal jobbe og svette. De skal være med på noe som er viktig - og virkelig.

Vi skal gjenreise respekten for praktisk kunnskap og praktisk intelligens:

En god gammeldags smed ble nettopp det gjennom sin erfaring. Opplæringen og overleveringen av kunnskap skjedde gjennom praksis. "Når man smir er temperaturen på jernet viktig. Det lærte de de å lese av på fargen og av lyden i jernet. Trenete smeder kunne skjeldne mellom 11 ulike anløpsfarger, som anga temperaturer opp til 400 grader, 12 glødefarger for temperaturer opp til 1300 grader. I blåvarmefeltet mellom 200 og 400 grader var stålet lite seigt, slik at de burde unngå å smi her. Herdetemperaturen lå rundt 700 grader (kirsebærrødt). Smitemperaturen burde være over 800 grader (lys kirsebærrødt) og oppover til 1200 grader. Det var "sveise varmt" og hvitglødende mellom 1250 og 1450 grader."

Hvordan gjør vi det? Ved å vise de gode eksemplene og med lidenskap!

Alle SVere vet at kystvakta er viktig. Nå skal jeg fortelle hvorfor jeg ikke bare er for kystvakta - men lidenskapelig for!

En fantastisk flott dag, med skyfri himmel og blikkstilte hav var vi på besøk hos Kystvakta på Sortland i Nordland. Vi ble tatt imot av interesserte, engasjerte folk. Vi ble tatt med på fjorden. Vi ble forklart alt fra maskinrommet til siste nytt i sonarteknologi (?). Og vi ble forklart hvor mange ulykker og nesten-ulykker som skjer langs norske-kysten. Hvor lang tid det tar for et kystvaktskip å komme seg fra nord-trøndelag til Svalbard (tre døgn) og hvor mye mer samfunnsnyttig arbeid vi kunne få ut av kostbare båter og flinke folk hvis det var penger nok til å drifte dem maksimalt. Vi har et havområde tilsvarende 40% av vest-europas samlede landområder å forvalte. Vi har proteiner som verden trenger mer av og fisk som skal forvaltes skikkelig. Vi trenger beredskap ved ulykker og for å vokte mot fiskefuske. Det nye trusselbildet betyr også at vi tar høyde for at noen medvilje kan ønske å skade oss ved å sende en oljetanker i fjæresteinene i nord. Alt dette visste vi fra før. Men ikke med begeistring og engasjement før vi hadde sett det - og møtt folk!

Jeg for min del kommer alltid til å elske Kystvakta etter dette!

850

Vi må altså få fram de gode eksemplene. Ikke fortelle om alt som er garent, men vise det som funker.

855

Send de gode eksemplene til SV! Bli med på å begeistre andre!

Vi vil at ungene våre skal høre etter når andre snakker og samarbeide med andre.

860

Vi er en dugnads-nasjon. Man stiller opp. Og flere vil gjerne være med. Idretts-Norge, kultur-Norge, næringsliv, fagbevegelse, miljøbevegelse unge og gamle. Det frivillige Norge, de ideelle organisasjonene

865

SV må samarbeide med andre skal vi få til ting. Vi vil høre etter når andre sier noe viktig. Vi vil ha et samfunn der folk inviteres til å være med. Da kan våre ekstra kroner til fellesskapet utløse mangfoldig av aktivitet.

870

Vi vil at ungene våre skal sette seg noen mål - at de tør og våget og satser - da må vi tørre sjøl:

875

Et slags gjenreisingsprosjekt er allerede i gang.
60.000 mennesker på Youngstorget - internasjonal motmakt mot krig.
Gjenreising av verdier og idealer og ideologier - i første omgang fordi mange er urolige og frykter en utvikling.

880

Det er lettest å mobilisere mot.

Men vi skal sette oss målet å mobilisere for: Fellesskapet, for at idealene skal gjenreises, for at vi tar ansvaret for framtida og invitere folk til å være med:

885

For 100 år siden i 1903 ble de første sosialistene noen sinne valgt inn på

890 stortinget. Med Karlsøypresten Alfred Eriksen i spissen, erobret det nystiftede
Tromsø Amts Arbeiderparti alle mandatene. Foruten Eriksen kom gårdbruker
Meier Nilssen Foshaug fra Målselv samt fisker og gårdbruker John Lind
Johansen fra Årstein i Gratangen inn på Tinget fra Troms.

895 I avisa Nordlys kom begeistringen bla til uttrykk på denne måten:

"De valg som er forgaat i den nordlige landsdel, er blit et lysende forbillede for
det hele land. Folket her nord har vunndet den ære at være foregangsmænd for
900 fremtidens politik. Fiskere! Arbeidere! Smaafolk! Hele landet ser paa eder med
glæde og stolthet!

100 år etter setter vi oss som mål å gjenta det med "glæde og stolthet" i
kommunevalget!

905

Neste mål er Stortingsvalget i 2005.

Kilde

http://www.sv.no/partiet/landsmotet/tidl_lm/lm2003/nyheter/dbaFile11057.html

910

Emner

Landsmøtetale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/vi-kan-ikke-telle-penger-hele-tiden>

915

920

925